

A SZOVJET FILM ÜNNEPE

A hazánkba érkezett szovjet filmművész küldöttség — Jurij Csuljukin rendező, Marija Sztrizenova és Nagyezsda Rumjanceva filmszínésznők — szerda délelőtt a Magyar Sajtó Házában sajtófogadást adtak. Szakasits Árpád, a MUOSZ elnökének üdvözlő szavai után Jurij Csuljukin emelkedett szószólásra és ismertette a szovjet filmművészet aktuális kérdéseit. Elmondotta, hogy ezekben a napokban ülésezik Moszkvában a Szovjet Filmművészeti Szövetség plénuma, melynek központi témája: korrunk embere a szocialista filmművészetben. Ismertette a Moszfilm Stúdió elkészült legújabb filmjeit: Alekszandrov ismert távlatában a 30-as évek nagy filmkorszakának föllümlését is igéri — legjellemzőbb vonása tán, hogy a kiemelkedő sikerek alkotói úgyszólván kivétel nélkül fiatalok, vagy eddig kevéssé ismert mesterek. Még, a Szállnak a darvak rendezője, Kalatozov sem számít a veteránok közé, nem is beszélve Csuhrajról, a Negyvenegyedik, vagy Bondarcukról, a Emberi sors alkotójáról, hisz az utóbbit korábban, csak mint kitérő színészt ismerhettük.

A fiatalok előretörése nyilvánvalóan összefügg azzal a hang- és stílusváltással, amely nemcsak a szovjet filmművészet sajátja, hanem világjelenség. A film mindaddig a témakörét és a formáit gazdagította; térben és időben terjeszkedett s sokszor kérkedett is a maga sajátos kifejezési eszközeinek rendkívüli hatásával. Voltaképp a neorealizmus is ezt a figurális gazdagságot növelte: extenzív teljeséget akart elérni inkább, míg manapság szemmel látható a cselekmény mind szélesebb körű komponálása, a figurák számának csökkentése, de ezzel párhuzamosan: növekvő mélység, fokozódó hangulatgazdagság, árnyaltabb, hitelesebb tartalom s eszmei mondanivaló.

A szovjet filmhét bemutatói között leginkább a Béke első napja hordozza ezeket az új törekvéseket. Rendezője, Szegej, szintén kevéssé ismert név; tudomásom szerint korábban csak gyermek- s ifjúsági filmeket készített. Művésze, ha nem is mentes bizonyos reminiscenciáktól — néhol a Szállnak a darvak képe, beállítási ismétlődnek szinte parafrázis-szerűen — nagy meglepetés. Ő már nemcsak a témát szűkíti le két vagy három fő hős »kamara-játékára«: kifejezési eszköze is sokkal ökonomikusabbak — anélkül, hogy szegényesebbek lennének —, mint a példaképpül választott mestereké.

A film meséje valóban egy dióhéjba is beletér: egy hirtelen támadt, tragikus végű szerelem, egy szovjet tiszt s egy katonai kórház ápolónője között, egy német városban a béke első napján. Ezt az egyszerű háromszög-történetet

kus irodalmi alkotás filmváltozata készült el, Hejfic rendezésében, Csehov műve alapján A kutyás hölgy és az első Dosztojevszkij-filmjével világsikert aratott Pirjev munkájában a Fehér éjszakák.

Marija Sztrizenova ismertette a szovjet filmszínészek alkotó módszereit, majd művészi pályájáról szól, elmondta, hogy a Nagy Honvédő Háború idején mint marós dolgozott, később a moszkvai Művész Színházban játszott kisebb szerepeket. Legutóbb a Foma Gorgyjejev filmváltozatában játszott, s most Csehov Párójának feldolgozásában kapott filmszerepet. Nagyezsda Rumjanceva elmondotta, hogy 1951 óta filmezik, előbb gyermekszíni volt, majd a Filmművészeti Főiskola hallgatója. Eddig 12 filmben kapott szerepet, legutóbb a nálunk most bemutatásra kerülő Két fiú, egy kislány című vígjátékban, amelyet Jurij Csuljukin rendezett.

A béke első napja

(mert a lánynak egy másik, régebbi udvarlója is van) a történelem vésterhes levegője lengi körül; rövid, poétikus boldogságuk megcsönkült emberek, hősi halottak emléke, emberségre-szabadságra tápaszkodó németek s acsargó fasiszták között virágnak fel, a győzelem első napján, de még a háború nehezen engedő fagyában. Nem a két vetélytárs közt, vagy lelkükben zajlik itt a dráma: hanem terveik, vágyaik s e légkör közt, s a rendező legnagyobb érdeme ennek az összecsapásnak csöndes, de szívünk mélyéig hatoló, lélektanilag egyformán hiteles ábrázolása.

Milyen ez az »új filmszerűség«, amely többet mond az eddigi tarka s hivalkodó fogásoknál? Két jelenet csak: az egyikben a szerelmeseik, fiatalok egyetemi előadást »játsszának« a rommálott egyetem előadótermében, amelynek most az ég a mennyezete; s egy könyvekkel borított fal hirtelen ledől: ime, egyetlen képen a háború és béke. Vagy a másik: a halálosan megsebesült tiszt operációjára készült az orvos: hosszú percéig csak a kezeit látjuk, amint sikkalja-mossa a nehezen csurgó víz-csap alatt: mint nehezen fékentartott állatok, ugrálnak s mozognak az ujjai, teljesen önálló életet nyerve, hisz rajtuk múlik a beteg élete. Itt-ott az eszközök leegyszerűsítése nem mindig kedvez a szándékolt hatásnak. Az orvos esti sétája, miközben a számunkra láthatatlan katonák hazavágyó kórusát hallgatja, szegényes és betétszerű. Itt-ott a zene is — ellentétben a rendezői szándékkal — melodramai hangulatot kelt.

A filmművészet eme új irányzata rendkívül sokat biz a színészekre. A Béke első napjában csupa fiatal színész éret, elmélyült játékában gyönyörködhetünk. Butyetyina, (a szerelmes ápolónő) kifejező arcjátéka Szamojlova Szállnak a darvak-beli felejthetetlen alakításával vetekszik. De a többiek is: Vinogradov (a tiszt), Nefedov (a vetélytárs), s Puskarjov (Petya, a még gyerekember-közkaton) tiszta, póztalan játékkal egy új stílus revelációját jelentik. A magyar szinkron kitérően sikerült.

B. Nagy László

Két fiú, egy kislány

Fiatalokról szól és elsősorban az ifjú közönség érdeklődésére számíthat ez a témájában ma hiánycikknek mondható derűs vígjáték. Két jószívű, de feleltelen munkásfiú »átnevelését« vállalja el egy rendkívül bájos, de tekintélyesnek bizony aligha mondható komzsolista kislány. Az alapötlet — a tapasztalatlan, kedves csitri pedagógiai küzdelme a két vagánykodó legény megjavulásáért —, megadja a lehetőséget a komikus helyzetek egész sorának megteremtéséhez. A szerzők mértéktartását dicséri, hogy ez a vígjátéki derű sehol nem csap át öncélú bohóckodásba.

Tatjana Szityina forgatókönyve, ha nem is teszi teljesen elhíhetővé a két imposztor hirtelen és gyökeres megváltozását, jól pergő, szórakoz-

tató. A film rendezője, Jurij Csuljukin személyében tehetséges, rokonszenves művészt ismertünk meg, aki a vígjáték könnyed hangvételén belül is meg tudta mutatni a cselekmény tréfás bonyodalmainak komoly, emberi jellemekből fakadó rugóit. Utalunk például a jól sikerült vendéglői jelenetre, amelyben a kislány éppen elszántsága mögött előtörő gyengeségével, csak kudarccal végződhető együttívási szándékának esendőségével téríti el tervüktől a mulatozni készülő fiatalemberket. Jól sikerült az ismeretterjesztő előadás száraz, unalmas, túlságos szakmai fölénytel prédikáló előadójának és a táncverseny bürokratikus díj-rátukmálásának kifigurázása is.

Nagyezsda Rumjanceva tes-

mészetes, egyéni bájjal, megfelelő külső és belső adottságokkal alakítja a kislány szerepét. Bjelov és Kozsevjnyikov,

a két fiú alakítója mellett meg kell emlékeznünk a film üdítő kísérőzenéjéről is.

(v. a.)

Kezedben az élet

Az élet adta a témát. Néhány éve, egy új városnegyed építése közben Kurszkban hatalmas bombaraktárra lettek, amelyet a menekülő fasisztáknak már nem volt idejük felrobbantani. A temérdek löszer az egész környéket pusztulással fenyegette, romokból újjáépített és újonnan épülő házakat és utcákat, míg a tűzszerekek a szokottnál is veszélyesebb körülmények között értelmetlenül nem tették a háborús relikviákat. A Kezedben az élet alkotói szinte dokumentáris hűséggel filmesítették meg a való történetet, nem annyira a tények művészi átköltésével, mint inkább hátterük megrajzolásával.

A film középpontjában az önfeláldozás kockázatát bátran vállaló katonák állnak, az alkotók az ő hősiességüket méltatják. Néhány kifejező portré, apró drámai epizódok felvázolásával Agranovics és Szahnyin forgatókönyvírók nemcsak a hősök iránti rokonszenvet fokozzák, hanem elmélyítik a béke csendjét megzavaró riadalom szívemarkoló hatását. Erre törekedtek a kitérő színészi alakítások is, elsősorban a tűzszereks különítményt önként vezető tiszt szerepében Oleg Sztrizenov. Művészi pályájának eddigi csúcsát A

41-ikben érte el. Hatásos és modern eszközökkel dolgozó művészek bizonyult és most is ezt a képet erősíti meg magáról. Nehéz feladata volt az aggódó feleségét megszemélyesítő Marina Sztrizenovának, mert erősen vázlatos szerepével Sztrizenov játékát kellett lírai színéssel kiegészítenie — s ezt sikeresen meg is tette. Ugyancsak kiváló művészi teljesítmény Klara Lucskó-é. Ez a nagy tehetségű és rokonszenves színésznő szinte szavak nélkül jeleníti meg az összetört asszonyt, akinek férje és gyermeke életét vesztette a raktár felfedezésekor.

A film legszembeütőbb értéke ez a három színészi alakítás. Nyikolaj Rozancev rendező elsősorban az izgalom, a feszültség fokozását tekintette feladatának, s ez a film második felében teljes mértékben sikerült is. Emiatt viszont kevesebb ereje jutott a drámai epizódok, a háttérben fel-felbukkanó portrék kidolgozására. Célját azonban elérte: művészi mementóval figyelmeztet arra, hogy bár a háború másfél évtizede véget ért, önfeláldozóan kell küzdenünk ellene mindaddig, míg minden elrejtett maradványa is ártalmatlanná válik.

(zay)

A csuka ajándéka

A szovjet film ünnepi hetére ismét csokorba gyűjtve küldték el hozzánk a gyermek-, báb- és rajzfilmeket.

A csuka ajándéka című rajzfilm hősei orosz parasztok. Nemcsak a derűs Jemeljuska, de a Zsuzsika nevű királylány és a tutyi-mutyi cár egyaránt. A cár és a többiek között egyetlen különbség: a korona. No, de azt is hajlandó átváltani egy külföldi utazásra. A kedves és lusta Jemelját is inkább furfangjai, mint bátorsága teszi hőssé. Az egyszerű jótett — hogy a kifogott csukát visszaengedi a vízbe, kitérően kamatozik. A hálás csuka megszabadítja a cárlányt — Jemeljuska szerelmét — a francia királyfitölt és győztes háború után a fiúhoz adja feleségül.

Ez a mesekeret sok-sok kedves, humoros epizódra ad lehetőséget.

A három medve című bábfilm azt példázta, milyen fontos, hogy a gyerek szótfogadjon. A Nápolyi kisfiú című rajzfilm árva kis Csicsója kalandok sorozatán át jutja el a mesetündérhez a megrongálódott, csodálatos földgömböt, amely békét és boldogságot hoz a világ valamennyi gyermekének. Kár, hogy eközben olyan boszorkány-kalandok is esnek vele, amelyek alkalmassak arra, hogy felkavarják a gyermeklelket. Végül is a Szeressük a napocskát című bábfilmben a közös munka erejét mutatja a rajzoló.

(t. j.)

Egy kislány keresi az édesapját

Ez a film sokkal-sokkal jobb, mint csikorgóan nehézkes magyar címe, amely a tartalmát sem fedi tökéletesen. Műfajára nézve kalandos lenne, de többet ad a kaland könnyed izgalmanál. Nem is a kislány keresi az apukáját, hanem azok a becsületes emberek, akik rábuknának, egy erdőben, a német megszállás első napjaiban. A kislány édesapja a volt kerületi párttitkár, most pedig a partizánok parancs-

noka: s emberek életük kockáztatásával, sőt, feláldozásával juttatják hozzá a gyermeket. Igaz mondanivaló, pattanásig feszült — itt-ott azonban kissé mesterkéltné — izgalommal párosul ebben a száguldo tempójú színes filmben, amelyben a szellemesen könyved rendezés (Golub munkája) mellett a gyermekszereplők bája, közvetlensége a leginkább megragadó.

(b. n. i.)